

Dk. Donald Fowler, Asili ya Agano la Kale, Mhadhara wa 17, Ufalme katika Mashariki ya Karibu ya Kale

© 2024 Don Fowler na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dk. Don Fowler katika mafundisho yake juu ya Asili ya Agano la Kale. Hiki ni kikao cha 17, Ufalme katika Mashariki ya Kale ya Karibu.

Kweli, karibu tena. Tunaendelea na mawazo yetu juu ya ufalme. Ni rahisi kueleweka vibaya. Najua ninamaanisha vizuri na najua nimekuwa nimeolewa miaka 48.

Nadhani ninawasiliana, lakini ninagundua kuwa mimi sio. Kwa hivyo, inasadikika kabisa kwamba labda haupati mwelekeo wa kile tunachotaribu kufanya. Lakini tunachotaribu kufanya ni kutoa hoja kwamba ufalme ni somo linalohusishwa na uadilifu wa Mungu kwa sababu Mungu aliahidi kama baraka.

Na pili, ufalme ndio njia ambayo Mungu amechagua kufanya kazi, lakini kipindi cha wakati kitafika ambapo ahadi alizotoa kwa Ibrahim hazitatekelezwa kwa sababu watakuwa uhamishoni. Na uhamishoni, hawana ardhi au mfalme. Labda ni baraka kwa mataifa yaliyo uhamishoni, lakini ufalme ni dhana muhimu zaidi.

Ikiwa walikuwa wataalamu na walikuwa wakitazama kanda na walikuwa wakinisikia, nina hakika kwamba watu wengine wangeshtuka kwa sababu wangepanya, vizuri, mimi ni mpenzi mkubwa wa kazi ya Walter Brueggemann. Brueggemann anaonekana kufikiria kuwa kuweka nguvu kati kwa mtu daima ni jambo baya. Anaiwasilisha kama kila kitu kinachosemwa juu ya ufalme ni propaganda.

Kweli, hoja yake imechukuliwa vizuri. Ikiwa utaniruhusu kukaa kwa dakika moja, tunaweza kutembelea. Unaweza kunizuia na kupata kikombe cha kahawa ikiwa unataka. Lakini tunapoanza kurudi nyuma, wacha nitoe hoja kwamba ni hatua iliyochukuliwa vizuri.

Katika mtazamo wa zamani wa Mashariki ya Karibu, karibu fasihi zote ziliagizwa kwa niaba ya mfalme. Ilikuwa propaganda iliyoundwa kuwashawishi miungu kwamba mfalme alikuwa mfalme mzuri.

Lakini wacha nitoe hoja kwamba mtazamo wa Biblia juu ya ufalme ni tofauti sana. Maandishi ya Biblia hayana propaganda safi. Hata mashujaa wake wakubwa wa kifalme wana dosari ya kusikitisha.

Mungu haitoi ufalme katika Biblia kama propaganda. Mungu anajaribu kuonyesha kwamba mfalme yeyote ambaye hahusiani na Mungu kwa maneno ya kitheolojia ambayo Mungu anapendekeza ni mfalme ambaye atahukumiwa. Wafalme wote wa Israeli wameshindwa.

Hata Daudi mkuu anaonyeshwa kama mdanganyifu, mwongo, muuaji, na mzinzi. Hiyo haionekani kama propaganda. Kwa hivyo, kile ninachopendekeza kwako ni ufalme ni njia kuu, moja ya sifa kuu za jinsi Mungu anavyofunua mpango wake na masimulizi yake.

Lakini sio ufalme kama mataifa mengine yote. Kwa kweli, ikiwa tunataka mfano wa ufalme, basi mfano halisi wa ufalme, na hii ndio hukumu yangu; Nimekuwa nimekosea hapo awali; Nadhani mfano halisi wa ufalme sio Daudi, ingawa Daudi, kwa kweli, alikuwa na sifa nzuri. Mfano halisi wa ufalme ni Musa.

Sasa kwa kuwa umekuwa ukiniona nikitumia maelezo ya darasa, yanapatikana kwako. Nitakuonyesha habari ambayo inatoka kwa moja ya maelezo yangu mengine ya darasa kwa darasa ambalo ninafundisha. Sitaipitia kwa uangalifu kwa sababu siwezi kujiruhusu kufanya hivyo na kupitia nyenzo.

Lakini ninachotaka kukuonyesha ni jinsi ufalme unavyotabiriwa. Nitaangalia vifungu vichache katika Mwanzo ili nitake uisome kwa sababu njia ya kawaida ni unakuja kwa 1 Samweli 8, Waisraeli wanasema, tupe mfalme. Oh, wale Waisraeli waovu, wanataka mfalme. Wanamkataa Mungu.

Kweli, kwa kweli walikuwa wakimkataa Mungu, lakini hilo sio kosa la ufalme. Hilo ni kosa lao. Kwa hivyo, ninachopendekeza kwako ni kwamba ufalme ni nadharia kuu ili uweze kuona ufalme mbele ya Sauli.

Na kwa hivyo, nilikutajia, nambari moja, wasomi wanakubali kwa usawa kwamba katika Mwanzo 1 na 2, Adamu na Hawa wanaonyeshwa kwa maneno ya kifalme au ya kawaida. Pili, angalia hadithi muhimu ya Melkizedeki huko Salemu katika Mwanzo 14 kwa sababu Salemu, kwa kweli, labda sio Yerusalemu haswa, lakini nadhani ilikusudiwa kuwa na uhusiano na Yerusalemu, na hapo unayo Melkizedeki, ambaye labda nyote mnajua anatumiwa kama mfano wa Kristo katika nyaraka za Waebrania. Melkizedeki ni jina ambalo linamaanisha, mfalme wangu ni mwadilifu au mfalme wa Sedek, lakini angalia kwamba yeye ni mtu muhimu katika simulizi la Mwanzo, na ni wazi yeye ni mfalme.

Ibrahimu anahusiana naye kwa njia ambazo zinatufanya sote tufikirie kuwa hii ina uhusiano wowote na ufalme. Na ikiwa hadithi hiyo itatokea katika sura ya 14, basi ukumbushwe kwamba ni katika sura ya 17 ambapo Mungu anamuahidi Ibrahimu juu ya wafalme ambao watatoka kwake. Kwa hivyo katika sura ya 17.6, Mungu anaahidi wafalme watatoka katika ukoo wa Ibrahimu.

Na kisha, mistari kadhaa ambayo sio mistari inayojulikana kabisa ninaelekeza mawazo yako kwa Waamuzi, samahani, kwa Mwanzo; ikiwa ungesoma nami katika sura ya 35, kama vile Mungu alivyotoa ahadi juu ya ufalme kwa Ibrahimu, alirudia

ahadi zile zile juu ya ufalme kwa Yakobo. Kwa hivyo, angalia nami katika Mwanzo sura ya 35, mstari wa 11, hebu tusome mstari wa 9. Kisha Mungu akamtokea Yakobo tena alipotoka Paddani Aramu. Je, hiyo haivutii? Paddan Aram, kwa kweli, iko Kaskazini mwa Mesopotamia.

Naye akambariki kama vile Mungu alivyombariki Ibrahimu. Na kwa hivyo, katika mstari wa 10, Mungu akamwambia, Jina lako ni Yakobo. Kama vile Mungu alivyomwambia Ibrahimu, jina lako litakuwa Ibrahimu.

Hutaitwa tena Yakobo, bali Israeli itakuwa jina lako. Kwa maneno mengine, ni marudio ya Ibrahimu katika nafsi ya Yakobo. Kwa hiyo, akamwita Israeli, na kisha Mungu akamwambia, Mimi ni El Shaddai, zaa na kuongezeka, amri halisi ambazo Mungu aliwapa Adamu na Hawa.

Taifa na kundi la mataifa litatoka kwako, na wafalme watatoka kwako. Kwa hivyo kile ambacho Mungu alikuwa akiahidi kwa kizazi cha Ibrahimu, Yakobo ni ahadi ile ile kwake ambayo Mungu alimpa Ibrahimu kuzaa na kuongezeka. Wafalme watatoka kwako.

Katika mstari wa 12, nitakupa nchi niliyowapa Ibrahimu na Isaka. Nitawapa wazao wako nchi baada yako. Hii ni marudio ya neno moja ya kile Mungu alikuwa amemwambia Ibrahimu hapo awali.

Kwa hivyo, na kisha katika sura ya 49, mstari wa 10, ufalme ulitabiriwa haswa kwa kabila la Yuda katika Mwanzo 49:10. Kwa kweli, katika kitabu cha Waamuzi, ikiwa tunapenda au la, mwandishi wa Waamuzi anatoa hoja mara kwa mara kwamba ilikuwa ukosefu wa ufalme ambao ulikuwa sehemu ya shida ambayo Israeli ilikuwa ikikabiliana nayo. Kwa hivyo baada ya kusema hayo, nitakufanyia safari ya haraka kwa Musa kama mfano mkuu wa kiongozi. Na marafiki, hapa kuna sehemu ya mahali ambapo mawazo yangu yanakwenda.

Hakuna zaidi... Sawa, nataka kusema hivi. Nadhani ni kweli. Ikiwa sio kweli, nimeondoka kidogo tu.

Hakuna mtu au kitu muhimu zaidi kwa kufunua utambulisho wa Kristo katika Injili za Agano Jipya kuliko mfano wa Musa. Wengi wetu tunajua kwamba Yesu ndiye Musa mpya. Yeye ndiye Musa mpya, bora kuliko Musa, lakini yeye ndiye Musa mpya.

Kwa hivyo, katika hili, nitapitia haya haraka sana, kwa sababu hatuna wakati wa kuifanya. Musa ana moja ya masimulizi marefu zaidi ya mfalme yeyote katika Agano la Kale. Amechaguliwa na Mungu, na maandishi yanaendelea na kuendelea kutoa hoja hiyo.

Pili, katika Kutoka 3-4, anaitwa kiMungu. Hiyo ni kipengele muhimu sana cha ufalme, kuitwa kwa Mungu, katika Mashariki ya Karibu ya Kale na katika Biblia. Katika Mashariki ya Kale ya Kati, siwezi kukuambia ni mara ngapi mfalme angeanzisha utengenezaji wake wa fasihi na miungu mikubwa iliyoniita.

Musa anaitwa kwa Mungu. Katika sura ya 4, tunasoma kwamba amewezeshwa na Mungu. Hii yote ni nyenzo za ufalme.

Sipaswi kufanya hivi, lakini siwezi kujizuia. Angalia pointi zangu tatu za kwanza. Yeye amechaguliwa na Mungu.

Sauli amechaguliwa na Mungu. Kwa kweli, Sauli amechaguliwa mara nyingi ili kutoa hoja kwamba Mungu amemchagua kiMungu. Pili, hadithi iko wazi kabisa kwamba Sauli anaitwa na Mungu.

Anaitwa kupitia mtu wa Safali, kwa hivyo anaitwa na Mungu, na kisha anawezeshwa na Mungu. Maandishi yanatoa hoja kubwa kutokana na ukweli kwamba katika sura ya 10, Mungu anachukua roho iliyokuwa juu ya manabii pamoja na Samweli, na anachukua roho hiyo hiyo na kuiweka juu ya Sauli, na Sauli basi anaweza kutabiri. Maandishi ni marefu sana na uchungu mkubwa kuwasilisha picha kwamba Sauli ndiye mfalme halisi wa mfano.

Anachaguliwa, anaitwa, na kuwezeshwa kwa roho. Kweli, jambo hilo hilo ni kweli kwa Musa. Musa anawezeshwa na roho.

Angalia kifungu muhimu katika Hesabu 11, ambacho kinaangazia roho ya Musa, na vile vile Kumbukumbu la Torati 34.9, ambapo roho wezeshi iliyokuwa juu ya Musa inamwagika juu ya Yoshua, na Musa amepewa upendeleo wa Mungu. Yeye ndiye mfano katika Agano la Kale kwa ukaribu na Yafethi. Hakuna mtu mwingine katika Agano la Kale lote aliye na uhusiano wa karibu na Mungu ambao Musa anao.

Tunaweza kuzungumza juu ya hili kwa masaa na masaa na masaa. Musa ni mfano, sio tu kwa mfalme, lakini jinsi mtu anavyoweza kuhusiana na Mungu, ana kwa ana, mtu kwa mtu, uwepo kwa uwepo. Yote hayo yanaangazia jinsi Musa alivyo muhimu kama rubriki ya kuhusiana na Mungu na kuwa mfalme.

Kwa hivyo, nilikupa hoja nne hapo, nikipendekeza kwamba Musa ndiye mfano mkuu wa kiongozi mkuu. Acha niende kwenye nukta ya pili katika hili, Musa, mfalme wa kwanza wa Israeli, ushahidi wa maandishi na mwangwi. Sasa, unapata picha nzuri ya kamera ya hii, kwa hivyo ingawa hii haiko kwenye hati yako ya kozi, unapaswa kuwa na uwezo wa kurejesha hii katika madokezo yako, ili uweze kusimamisha video wakati wowote, kinadharia, na uandike haya.

Haijulikani vizuri, lakini moja ya mashirika ya kuwezesha ambayo Musa anayo ni fimbo. Na inajulikana zaidi kuwa fimbo hii hutumiwa kutimiza miujiza mingi. Kwa hivyo, fimbo ya Musa kwa kweli ni fimbo ya kifalme na ni mwenzake wa kimungu wa fimbo ya ufalme ya Farao.

Kwa maneno mengine, kwa Misri, fimbo ya mchungaji, ambayo inaonekana kama hii, karibu kama alama ya swali ya Kiingereza, fimbo ya mchungaji ni ishara ya hieroglyphic ya ufalme. Ishara hii ilimaanisha nini huko Misri ilikuwa kuwa mfalme. Kwa hiyo, wakati Musa, ambaye ni mchungaji, ana fimbo ya kifalme mkononi mwake, Mungu anasema, ni nini hicho mkononi mwako? Ni wafanyakazi.

Mungu anamwambia Musa, atupe chini, na ikawa nyoka. Kweli, siwezi kujizuia kufikiria kwamba huyu ni Mungu anayepambana na madai ya Farao kuwa mfalme kwa sababu Farao amevaa nini kwenye taji yake isipokuwa nembo ya nyoka, ishara ya nguvu ya kifalme ya Misri? Sawa, sawa, tunaweza kuzungumza juu ya hilo kwa muda mrefu, lakini tunajaribu tu, unajua, unasoma Zaburi 23, fimbo yako na fimbo yako, wananifariji. Kweli, ukweli kwamba Mungu anafanya kazi kupitia fimbo ya Musa ni uthibitisho wa kushangaza wa ufalme.

Pili, mzizi mashach hutokea mahali pengine katika Biblia ya Kiebrania tu kuhusiana na wafalme wa Daudi. Mashach, ambayo ni msingi wa msingi wa etymolojia kwa jina la Musa, iko katika sehemu nyingine ya Biblia inaporejelea wafalme, inayotumiwa tu na wafalme. Tatu, Musa ni Mungu kwa Farao.

Sasa, sote tunajua kwamba Musa hakuwa Mungu. Kwa kweli, angekuwa mwangalifu sana kutoa hoja hiyo, lakini alikuwa Mungu kwa Farao. Kwa maneno mengine, kwa lugha ya kifalme, Musa, mfalme mteule wa Israeli, alikuwa mwakilishi wa Mungu kwa Farao.

Hivyo ndivyo ufalme ulivyofikiriwa. Nne, Musa kama mtoa sheria—vizuri, hakuna sitiari ya kawaida ya kifalme kuliko mfalme kama mtoa sheria. Kwa hivyo, msisitizo mkubwa ambao tunao juu ya Musa kama mtoa sheria ni jambo la kifalme.

Tano, Musa huenda anaitwa mfalme katika Kumbukumbu la Torati 33: 4-5 katika Yeshurim, kunukuu maandishi, ambayo labda ni Yerusalemu. Kwa hivyo, moja ya ukosoaji wa kawaida wa Musa kuchukuliwa kama mfalme ni kwamba hakuwahi kuitwa mfalme. Kweli, ikiwa mtu aliitwa mfalme katika Kumbukumbu la Torati 33, na ni Bwana au Musa, nadhani ni chaguo bora kusema kwamba Musa aliitwa mfalme huko.

Sita, mzizi Yashar unatumiwa na Musa, na una wenzao wengi wa kifalme. Wakati kila mtu anafanya kile kilicho sawa machoni pake mwenyewe, huo ndio mzizi wa Yashar. Kwa hivyo, kumbuka kuwa kuna uhusiano kati ya mzizi Yashar na Mesharim, ambayo ni neno la kutolewa, moja ya maneno ya kutolewa.

Kweli, nisamehe kwa kuharakisha, lakini unaweza kupata alama hizi chini na kisha uzisome peke yako. Nina idadi yao iliyoorodheshwa hapa. Katika Hesabu 11-12, Musa ameamriwa kuzibeba kifuani mwako kama baba mwenye kuuguza anavyobeba mtoto anayenyonyesha.

Amini usiamini, kuwabeba kifuani kama mtoto anayenyonya ndio haswa alisema juu ya Hammurabi katika epilogue yake, katika kanuni ya sheria, ambayo, kwa kweli, ni muktadha wa jinsi inavyoonekana hapa. Nane, upole mkuu wa Musa. Mara nyingi, hii inapohubiriwa kwenye mimbari, kila wakati huonyeshwa kana kwamba Musa sio wa kifalme.

Wakati kwa kweli, unapojifunza neno upole, ni neno la kawaida la kifalme, sio tu katika Biblia bali katika Mashariki ya Karibu ya kale. Kwa maelezo kamili ya picha hii yenye nguvu ya mfalme kama mpole, ninapendekeza uone kazi ya Wema juu ya Yesu mfalme mpole, na uone pia Zaburi ya Kimasihi, Zaburi 45, na Zekaria 9: 9. Kwa hivyo, tunachopendekeza kwako ni kwamba upole, ambao unaonekana kuwa wa kupinga, kama sio neno la kifalme, kwa kweli ni neno linalojulikana la kifalme, sio tu katika Biblia, bali katika Mashariki ya Karibu ya zamani. Tisa, mtumishi.

Tulikutajia hapo awali kwamba mtumwa ni neno la kifalme; ni jina la kifalme. Makumi ya wafalme wa zamani wa Mashariki ya Karibu walitumia neno hilo, mimi ni mtumwa wa mungu kama huyo. Musa anaonyeshwa kama mtumishi wangu mwaminifu.

Kumi, Musa ndiye uwakilishi wa kifalme katika kutoa agano, jambo la kifalme kwa kuwa mfalme anawasilisha miungu katika mikataba na anawakilisha miungu katika mikataba. Angalia pia kwamba Israeli anaitwa watu wake, na anawaongoza kutoka Misri. Istilahi inawaongoza kutoka Misri, marafiki; hiyo ni istilahi ya mchungaji, na ni ya kifalme.

Anafanya kama mchungaji, akiwaongoza kutoka Misri. Kwa hivyo, katika nambari 11, Musa anateua warithi wake katika Yoshua. Anamteua mtu atoke na kuingia, ambayo ni lugha ya kifalme ya kuchunga.

Jambo la pili ni kwamba Israeli haitakuwa kama kondoo, ambao hawana mchungaji; hiyo ni lugha ya kifalme. Yoshua amekiandaa kwa ufalme kwa kupokea roho iliyokuwa juu ya Musa. Kwa maneno mengine, Musa ni kiini cha uhamisho wa uongozi kwa Yoshua.

Musa anaweka heshima yake katika Hesabu 27:20; tunaposema Musa anaweka heshima yake, ni neno la Kiebrania hod, na neno hilo ni sawa kila wakati; Hii ni taarifa kali. Katika kila sehemu nyingine katika Biblia ya Kiebrania, hod ni neno la kifalme, na liko hapa. Anaweka hod yake, heshima yake ya kifalme, kwa Yoshua.

Musa ni mwaminifu katika nyumba yangu yote. Hiyo ni jina la kifalme. Labda uso unaong'aa wa Musa ni ishara ya kifalme kwa sababu unaenda kwa Lippit Ishtar, na yeye ndiye shujaa mwenye uso unaong'aa. Namaanisha, ningeweza kuendelea na kuendelea.

Kwa kuongezea, kulikuwa na kundinyota la msamiati ambao ni wa kifalme lakini huenda bila taarifa, yaani, maneno alipoongoza, alilisha, alichunga, na maneno kadhaa ambayo hayatambuliwi. Kwa hivyo, tunachopendekeza kwako basi ni kwamba kuna mkusanyiko wa ushahidi kwamba Musa alikuwa wa kifalme. Moja ya sababu kwa nini haijasemwa katika istilahi wazi zaidi ya kifalme ni kwamba mpango wa kimungu hapo awali ulikuwa kwa Musa kuwaongoza katika nchi ya ahadi na kwamba Musa atakapowaingiza katika nchi ya ahadi, wangekuwa na Yerusalemu kama mji wao wa kifalme, na kwamba Musa basi angekuwa mfalme wa Israeli na mji mkuu wa kifalme ulioketi kwenye kiti cha enzi.

Kwa hivyo, nadhani mpango wa Mungu kwa Israeli tangu mwanzo wakati huo katika agano ulikuwa kwamba ufalme ungekuwa jambo kuu. Sasa, kinyume na mfalme mwingine yeyote katika Agano la Kale, kushindwa kwa Musa ni kibinadamu zaidi, na Musa alifanikiwa kama mfalme hivi kwamba Mungu anamshikilia kwa kiwango cha juu. Kwa hivyo, Musa anachopaswa kufanya ni kutumia vibaya fimbo yake mara moja, na hastahili kuingia katika nchi ya ahadi.

Badala ya kupiga mwamba mara moja, anapiga mara mbili. Nadhani kesi inaweza kufanywa, hoja inaweza kutolewa, kwamba fimbo ni nembo ya ufalme, na kwa kutumia vibaya fimbo, Mungu anatoa hoja kwamba Musa, kwa hivyo haruhusiwi kuingia katika nchi kama mahubiri kwa wafalme wote wanaofuata, kwamba unapokiuka ufalme, utaondolewa. Nina hakika jicho lako lingeweza kusema tulipokuwa tukipitia habari hiyo kwamba mawazo haya, kwa hivyo, yameunganishwa na dhana ya ufalme katika Mashariki ya Karibu ya zamani.

Kwa kwenda kwa mifano ya kifalme, kwa hivyo, ikiwa tulichukua nambari maelfu kwa maelfu, nilikupa mfano mmoja au miwili tu. Ikiwa ningejitolea maisha yangu kuongeza kutoka Mashariki ya Karibu ya zamani, mifano yote inayohusiana na ufalme katika Mashariki ya Karibu ya zamani na katika Biblia, ningehitaji maelfu na maelfu. Nimekupa idadi ndogo sana.

Kwa hivyo, pendekezo langu kwako ni kwamba ufalme ni muhimu kwa sababu Mungu aliahidi. Ufalme ni muhimu kwa sababu Mungu anaweza kuonyesha kwamba viongozi wa kibinadamu wanashindwa mara kwa mara, hata wakubwa wao, kama ilivyokuwa kwa Musa, lakini kwamba Mungu anaweza kutumia yote hayo kukuonyesha kwamba ahadi kwa Ibrahimu inatimizwa, sio kwa Musa bali katika Masihi, katika Kristo. Kwa hivyo, kwa njia yangu ya kufikiria, dhana hii yote ya ufalme

ni moja wapo ya viunganishi vya msingi vinavyokosekana zaidi kwa hadithi ya Kiebrania.

Sio theolojia pekee ambayo hufanya njia yake katika hadithi nzima, lakini ni moja ya kitheolojia moja ya muhimu zaidi. Ningependekeza kwako kwamba nadhani ufalme kwa kweli ni sitiari moja muhimu zaidi ya ufunuo kwa uwepo wa Mungu. Kwa hivyo hilo ndilo pendekezo letu kwako tunapowasilisha habari hii kwako juu ya ufalme kama ilivyo katika 1 Samweli 8. Unajua, yote yanaonekana kuwa rahisi kwangu, lakini inanikumbusha moja ya mambo juu ya maisha ambayo yananishangaza.

Nadhani ninashawishi na wazi kabisa, na kugundua kuwa ulimwengu wangu unashindwa kutambua ukuu wangu. Kwa hivyo, sina shaka kwamba kutakuwa na kutokubaliana kati ya watu binafsi juu ya kile ambacho nimekuwa nikipendekeza. Kwa hivyo, ninaweza tu kukualika uangalie ushahidi, ufikirie juu yake, na utambue kuwa kwa sababu tu umesikia mahubiri juu ya hii haimaanishi kuwa mahubiri ni sawa.

Njia yangu ni, nadhani kuna ya kutosha. Ninafikiria nyenzo za zamani za Mashariki ya Karibu sio kama msingi wa jengo. Ninafikiria zaidi kwa suala la nyenzo za zamani za Mashariki ya Karibu kuwa kama tochi. Haifanyi kulinganisha; inatuwezesha kuona ulinganisho uliopo.

Unaangazia maandishi ya Biblia, lakini hautoi msingi wake. Msingi katika maandishi ya Biblia ni wazi ufunuo juu ya Mungu mwenyewe. Baada ya kusema hayo yote, niko tayari kurudi kwenye maelezo yangu ya darasa.

Hapa ndipo tuliposimama na pointi saba ambazo zote zinaonyesha kushindwa kwa Sulemani. Pamoja na utawala wa Sulemani kushindwa, Israeli inarudi katika hali iliyokuwa katika kitabu cha Waamuzi—serikali inayotawaliwa katika msingi wake na ukabila. Makabila kumi yana wivu kwa makabila hayo mawili.

Makabila hayo mawili ni Yuda na kabila dogo la Benyamini, ambalo kwa kiasi kikubwa limemeza eneo la Benyamini. Kwa hivyo, una wivu wa kikabila, kama vile tulivyokuwa katika kitabu cha Waamuzi, ambayo husababisha mgawanyiko. Na kwa hivyo, kile tulicho nacho wakati wa kifo cha Sulemani na kuongezeka kwa Rehoboamu ni kurudi kwa ukabila, na ni shida ambayo haijawahi kushindwa au kusimamiwa katika hadithi ya Agano la Kale.

Kwa hivyo, tulicho nacho basi ni kipindi cha ufalme uliogawanyika, ambao huanza na kifo cha Sulemani na kurudi kwa Israeli iliyogawanyika. Sote tunajua hadithi hiyo, kwa kweli, juu ya Rehoboamu. Wanakuja kwa Rehoboamu na kumpa ofa ambayo anaweza kukataa, na kwa hivyo anakataa ofa yao, na kama hivyo, ufalme mmoja sasa ni mbili.

Kwa hivyo, adui mkuu katika kipindi hiki chote alikuwa, bila shaka, Ashuru. Ilitambuliwa mapema kama adui wa kuogopwa, kama inavyothibitishwa na sera za nasaba ya Omri. Omri alikuwa baba wa Ahabu, na waliunda nasaba kubwa zaidi kaskazini. Ahabu na wafuasi wake walitambua mapema kwamba Ashuru ilikuwa nguvu ya kuogopwa.

Misri iliendelea kuchukua jukumu, lakini Misri haikuwa na nguvu kubwa; haikuwa nguvu kubwa; ilikuwa nguvu ya jirani tu baada ya Harakati ya Watu wa Bahari. Kufuatia kuanguka kwa Ufalme wa Kaskazini, Milki ya Ashuru ilianguka na kubadilishwa magharibi na ile ya Dola ya Neo-Babeli, na ilikuwa taifa la mwisho ambalo lilimaliza kipindi cha ufalme. Kwa hivyo wacha nichukue muda na nikuonyeshe ramani ya Ashuru.

Hii ni ramani ya kupendeza kwa sababu inatuonyesha ya kwanza ulimwenguni, nitatumia neno, kwanza, kwanza, muhula wa kwanza, nguvu kubwa. Unaona, ufalme wa Sargon, au ufalme wa Ur III, ulikuwa ufalme mkubwa, lakini fuata mshale wangu, au bora zaidi, wacha nichukue alama yangu, falme ambazo zilikuwepo hapo awali zilikuwa falme ambazo zilitawala bonde hili la Mesopotamia. Hiyo ni nzuri kama walivyokuwa.

Hii ni nguvu ya kwanza ulimwenguni kwa sababu, kama unavyoona, inatawala Crescent yenye rutuba kwa ukamilifu, Crescent yote yenye rutuba, na zaidi. Inatawala hadi Anatolia, takriban nusu ya Anatolia, na kama unavyoona, inatawala Misri yote, na inatawala mashariki, kikoa cha kihistoria cha jirani cha Irani. Ashuru sio tu ufalme wa kwanza kutawala Crescent yenye rutuba, ni hiyo, lakini ni nguvu ya kwanza ulimwenguni.

Haitafuatiwa na nguvu ya pili ya hyper. Kama unavyoona, katika kesi ya Neo-Babylonian, ufalme wa kwanza wa Neo-Babylon, ambao umeonyeshwa kwako kwa zambarau, huu ndio ufalme uliofuata. Huu ndio ufalme wa Nebukadreza maarufu.

Ufalme huu ulikuwa mdogo sana. Haikutawala Elimu isipokuwa kwa muda mfupi sana, na ingawa ramani hii, ambayo inakuja, kwa njia, kutoka kwa Atlas ya Biblia ya Moody, ramani hii, kama unavyoona, inatawala Misri. Haikutawala Misri kwa kila sekunde.

Kwa hivyo, ikiwa unataka mipaka halisi ya ufalme wa Babeli, ufalme wa Neo-Babeli, kwa sababu ufalme wa Neo-Babeli ndio mrithi wa ufalme wa zamani wa Babeli, isipokuwa kwamba kuna miaka elfu moja inayowatenganisha. Ufalme wa zamani wa Babeli ulikuwa wa Hammurabi. Ufalme wa Neo-Babeli ni wa Nebukadreza.

Kwa hivyo, ufalme halisi wa Babeli mamboleo ulitawala Crescent yenye rutuba, lakini hiyo ndiyo yote iliyotawala, Crescent yenye rutuba. Kwa hivyo, haikuwa nguvu

kubwa. Lakini tunapoangalia kile kitakachofuata, kubwa zaidi ya nguvu kubwa ilikuwa Uajemi.

Ramani hii, ambayo sio, haina uwiano kwa sababu inafanya ione kane ndogo kuliko ilivyo. Ikiwa ungeweza kuona nami, hii ni India. Ufalme wa Uajemi, kwa ukubwa wake, ulitawala hadi India.

Ilitawala hapa katika kile tunachokiita Pakistan. Ilitawala hapa katika ufalme wa Uajemi. Ilitawala hadi katika maeneo ya milima ya Caucasus katika kile tunachokiita Urusi.

Ilitawala hadi Traca, ambayo ni Romania ya kisasa na Bulgaria. Ilitawala hadi Bahari ya Arabia, hadi Misri, na hadi Libya. Kwa ukubwa wake, hii ilikuwa ardhi kubwa zaidi ya ufalme wowote.

Ardhi hii ya ajabu labda haikutawala wanadamu wengi kama ufalme wa Kirumi, lakini ilitawala ardhi kubwa zaidi. Huu ulikuwa ufalme mkubwa zaidi wa zamani zote. Hakukuwa na ufalme mkubwa kuliko huu hadi Milki ya Uingereza ilipoanza.

Ufalme wa Uajemi ulikuwa na nguvu kubwa. Kisha, kwa kweli, kulikuwa na ufalme uliofuata kwa Waajemi, na huo ulikuwa ufalme wa Alexander the Great. Hatutaki kabisa kuzungumza juu ya Alexander the Great kama kuwa na nguvu kubwa kwa sababu rahisi alikufa.

Mara tu alipoishinda, alikufa. Hakuwahi kuiweka pamoja. Kwa kweli, mwaka ambao alikufa, jambo hilo liligawanyika katika vyombo vingi vya kisiasa.

Kinachojulikana kama ufalme wa Alexander, kama unavyoona, ulichukua nafasi ya ule wa Waajemi, isipokuwa kwamba iliongeza Makedonia na Hellas hapa. Kwa kweli haikuwa ufalme wa kweli. Tunapopitia haya yote, tunajaribu kukuonyesha kuhusu himaya za mrithi.

Huu ndio ufalme wa mwisho katika historia, Milki ya Kirumi. Kama unaweza kuona, ilikuwa ya mwisho ya nguvu kubwa.

Ilitawala kwa duara kuzunguka Bahari nzima ya Mediterania. Kama unavyoweza kusema, huu ulikuwa ufalme mkubwa pia, labda ukitawala wanadamu wengi kuliko ufalme wowote wa historia yote ya zamani. Kama tumefanya matembezi yetu kupitia haya, wacha nikuambie tu, nunua Atlasi ya Biblia ya Moody.

Kuna idadi ya nzuri. Zondervan ina Atlasi nzuri ya Biblia. Carta, C-A-R-T-A, Carta Bible Atlas.

Jinunulie Atlasi nzuri ya Biblia. Ninaamini kila mwanafunzi wa Biblia anahitaji moja. Kwa ramani hizi nzuri kutoka kwa Atlasi ya Biblia ya Moody, nimeweza kukuonyesha kwamba wa kwanza wa nguvu kubwa ni Ashuru.

Hapo ndipo tunakoenda. Mungu atatumia, tunapoangalia jinsi tunavyoona historia ikiendelea mbele ya macho yetu, Mungu atatumia nguvu hizi kuendeleza kile ambacho ningesema ni mpango wa kimungu kwa ulimwengu wote. Mapema Mwanzo 12, Mungu anafunua kwamba yeye ni Mungu wa ulimwengu wote na kwamba Ibrahimu anapaswa kuwa baraka kwa ulimwengu wote.

Kinyume na jinsi Waisraeli walivyofikiria juu yake, Mungu alikuwa Mungu wa mataifa yote. Mungu alikuwa Mungu wa ulimwengu wote. Sehemu ya jambo hilo lote la ulimwengu basi ni kuongezeka kwa nguvu kubwa ya ulimwengu wa kwanza.

Kwa kweli, ikiwa ningeweza kutulia tu kucheka kidogo tu, angalia saizi ya ufalme huu, unaoenea kwa labda maili 1,500 hadi 2,000. Kubwa. Kisha angalia Israeli.

Tazama rangi ya laser. Hii hapa Israeli. Unaona nukta hiyo ndogo ya maili 100? Hiyo ni Israeli.

Maili 2,000 za nguvu. Inaonekana haina matumaini, sivyo? Mungu angewezaje kuhusiana na chombo kikubwa kama hicho cha kijeshi na kisiasa kupitia kitengo hiki kidogo cha maili 100? Kama wanasema kwenye Olimpiki, wacha michezo ianze. Sio hadithi nzuri wakati wote, lakini ni hadithi ambayo ikiwa unaamini katika Biblia kama kitabu cha kimungu, ni hadithi inayofunua jinsi Mungu alivyowatumia watu katika eneo dogo sana kubadilisha ulimwengu wote.

Maili mia moja. Ninaishi hapa Lynchburg, Virginia. Kutoka Lynchburg, Virginia, huko Lynchburg kutoka Charlottesville, ambayo ni eneo la Chuo Kikuu cha Virginia, nenda 29 Kusini, fikia Lynchburg, nenda maili nyingine 15 hadi Alta Vista, na hapa Lynchburg tuna picha ya saizi ya Israeli, inayoanzia Charlottesville hadi Alta Vista.

Ni vipi duniani kipande kidogo kama hicho cha ardhi kinawezaje kuunga mkono hadithi ambayo ingebadilisha ulimwengu wote? Kweli, hiyo ni kwa sababu Mungu ndiye Mungu wa ulimwengu wote. Wacha tukumbushwe kuwa ni kweli leo kama ilivyokuwa wakati huo, hata ikiwa hatuwezi kujua kila wakati jinsi hadithi inavyoendelea. Ashuru ilikuwaje nguvu kubwa? Nina mapendekezo manne: kiuchumi, kisaikolojia, ethnolojia, na kijiografia.

Ya kwanza kati ya haya naita mazingatio ya kiuchumi. Ikiwa tungerudi kwenye ramani yetu na kuiangalia, moyo wa Ashuru ya kale uko hapa katika sehemu hii ndogo kama hii. Katika nyakati za zamani, ilijulikana kama Subartu, lakini leo, inaitwa Ashuru.

Katika sehemu hii ndogo, tuna mkoa ambao uchumi ulichukua sehemu muhimu katika ukuzaji wa nguvu hii kubwa. Unajua, kuna njia ambayo tunaweza kufikiria juu yake. Ashuru sahihi ilikuwa eneo ambalo lilikuwa na shamba zuri la kutosha kusaidia idadi ya watu ambayo ilikuwa kubwa ya kutosha kuwa na nafasi, na kisha kuweka hizo pamoja na hali zinazofaa kutokea, na mkoa huu mdogo unaweza kuwa mkubwa kuliko mikoa mikubwa.

Kwa hivyo, kusini, kile tumeona ni kwamba uchumi wa zamani umedhoofika kwa sababu ya upotezaji wa taratibu wa rutuba ya udongo, kwa sababu ya kupungua kwa miji na majimbo ya miji ambayo yalikuwa chini huko, ili uchumi hapa ulipoanza kupungua, hiyo iliwapa Waashuri nafasi ya uchumi wao kuanza kuchukua sehemu. Na uchumi wa Ashuru ulikuwa na faida chache ambazo uchumi hapa Sumer na Akkad haukuwa nazo. Faida hizo zingekuwa nini? Kweli, pamoja na kuongezeka kwa Ashuru, tuko katika Enzi ya Chuma, na faida ambayo Ashuru ilikuwa nayo katika Enzi ya Chuma ni kwamba ilikuwa jirani wa karibu wa amana za chuma ambazo zilipatikana hapa katika kile tunachokiita Uturuki, kwa wakati huu tutaiita tu Anatolia.

Moja, Ashuru iko karibu na amana za chuma, ambazo zinahesabu kitu, haswa wakati hakuna tena ufalme wa Anatolia wa kuwazuia. Pili, Ashuru iko karibu na mbao ambazo zinaweza kupatikana kutoka Anatolia hapa na vile vile Zagros, kwa hivyo Ashuru iko katika hali nzuri kidogo kuliko vyombo vingine vya kisiasa vya mkoa huo kwa sababu ya ukaribu wake na mbao na chuma. Sasa, kwa kweli, haina sifa kubwa za uzalishaji wa ghala ambazo tunayo kusini, lakini basi kilichotokea kusini ni kwamba sehemu za kusini na kati zimepoteza kiasi fulani cha sifa zao za kuzalisha maghala.

Hiyo ndio tunamaanisha kwa mazingatio ya kiuchumi. Ashuru iko karibu na vyanzo vya ufalme, mambo muhimu ya ufalme, kwa hivyo hiyo ilikuwa hatua yetu ya kwanza wakati huo. Jambo la pili ni kile ninachokiita mazingatio ya kisaikolojia.

Daima lazima nijidhihaki ninapotumia neno saikolojia kwani sijui chochote juu ya saikolojia. Mimi na Peg tulienda chuo cha Biblia, na tulikuwa na mwalimu ambaye alitufundisha kozi ya saikolojia. Ninachokumbuka wazi juu ya kozi hiyo ya saikolojia ni kwamba sikujifunza hata kitu juu ya saikolojia, lakini nilijifunza kuwa huyu alikuwa mwanamke ambaye aliwachukia sana wanaume. Kwa hivyo, sijui chochote juu ya saikolojia. Labda nilipaswa kutafuta neno lingine.

Ninaposema saikolojia, labda ningeweza kutumia neno mtazamo wa ulimwengu. Jambo moja tunaloweza kuona juu ya Waashuri ni kwamba miungu yao yote mikuu ilikuwa miungu ya vita. Tangu mwanzo, ni wazi kwamba Ashuru ilisisitiza kufanana na vita ambayo ilikuwa tofauti na ile ya majirani zake.

Kwa maneno mengine, miungu yao yote mikuu ni miungu ya vita, hiyo ni tofauti na Mesopotamia. Na pili, wana picha hii ya kipekee ambayo inaonekana kutuongoza kufikiria kuwa vita kwa Waashuri ilikuwa kitendo cha dini. Ninaweza kukuonyesha

picha ikiwa ningekuwa na wakati, ambayo, kwa kweli, ukosefu wa wakati ndio shida, lakini ninaweza kuonyesha picha zako ambazo unaweza kuwa na mfalme wa Ashuru katika gia yake ya kijeshi na upinde wake umechorwa kama hii na kisha katika silhouette kamili nyuma yake ni mungu wa vita.

Na kwa hivyo, kwa njia yao ya kufikiria, Ashuru ilikuwa aina ya chaguo la Mungu kufanya vita kwa niaba ya miungu iliyopewa. Kwa maneno mengine, hii inaonekana kuwa dhana tofauti inayoibuka ambayo inatuongoza kuhitimisha vita kwa Waashuri ilikuwa kitendo cha dini. Hii inaweza kuwa karibu zaidi na akaunti ya mapema tunayoweza kupata ya kile tunachoweza kukiita vita vitakatifu.

Kwa Waashuri, vita vilikuwa kitendo cha dini, na uaminifu wa kidini wa mfalme hupimwa kwa kuuliza ni kampeni ngapi ulifanya. Ikiwa mfalme alienda vitani kila mwaka, basi alikuwa mfalme mtakatifu kidini. Kwa hivyo, kwa wakati huu, tunasema tu Waashuri walikuwa na mtazamo wa kipekee juu ya vita. Kwao, vita vilikuwa kitendo cha kidini, na hiyo iliwasukuma kushinda kwa njia ambazo nadhani zilikuwa tofauti na kitu chochote kabla yao hadi wakati huu.

Tatu, ninakuangazia kile ninachokiita mambo ya ethnolojia. Ninachomaanisha kwa hilo ni kwamba Ashuru imezungukwa na watu ambao sio wa kidini. Ni vyombo vya kisiasa vinavyoongoza kwa ukweli huu wa kisiasa.

Ama washinde, au watakushinda. Sasa, marafiki, chombo cha kisiasa cha kihistoria kusini daima kimekuwa watu wakuu wa Sumer na Akkad. Kweli, kwa sasa, Sumer amekwenda, lakini kuna nguvu ya kudumu ya watu kusini mwa Ashuru ambayo kila wakati inaelekezwa kama kisu.

Kuchagua neno kutoka kwa Churchill katika Vita vya Kidunia vya pili, ni kisu cha kudumu kilichoelekezwa chini ya tumbo la Ashuru. Kwa hivyo, tumbo hilo la chini lingekuwa nini? Ni Babeli. Kwa historia yote iliyofuata, Babeli inaendelea kuwa mpinzani wa Ashuru.

Ashuru iliichukulia Babeli kama binamu. Kweli, Wababeli hawakujiona kama binamu. Waliwachukia Waashuri.

Walitaka Babeli itawale Ashuru. Kwa hivyo, kusini, una kisu kilichoelekezwa kwenye tumbo la Ashuru, kile Churchill alichokiita kampeni ya Balkan; siku zote alitaka kuivamia Ujerumani kutoka Balkan, sio kutoka Ufaransa. Kweli, pili, walikabiliwa na sababu ya ethnolojia kwamba magharibi mwao wa karibu, walikuwa na tishio lingine la kikabila kwa uwepo wa Ashuru, na hilo lilikuwa tishio la chombo kikali cha Aramea.

Unaona, pamoja na kuongezeka kwa Ashuru, pia tuna kuongezeka kwa falme hizi za Kiaramu upande wa magharibi, na kama vile Ashuru inatafuta kupanua ushawishi wake, vivyo hivyo Waaramu wanatafuta kupanua mashariki. Ashuru itashindwa na

Waararamu, au Ashuru itawashinda Waararamu. Sasa kinachosababisha ni matukio ambayo Ashuru ilitambua kuwa italazimika kufanya vita kusini na magharibi.

Kwa hivyo ndivyo ninavyomaanisha juu ya sababu za ethnolojia. Ilikuwa wazi kwao kutoka kwa historia ndefu ya Ashuru kwamba Ashuru iliwashinda au wangeenda kushinda Ashuru. Hayo ni mambo ya ethnolojia.

Jambo la mwisho kati ya mambo manne nililotaja juu ya kuongezeka kwa Ashuru niliita sababu ya kijiografia. Tutaelezea hili, na kisha labda tutafunga video hii na kwenda kwenye inayofuata. Sababu ya kijiografia ni hii.

Tofauti na Sumer kusini na Akkad katikati, Ashuru inakaa kaskazini mwa bonde la Mesopotamia. Kinachoonekana kidogo ni kwamba daraja hili la ardhi hapa, Caucasus, lilikuwa daraja la ardhi ambalo watu wanaohama walihamia kuingia Anatolia au mpevu wenye rutuba au wakati mwingine hapa chini. Israeli ilifunuliwa kijiografia.

Wakati vikundi hivyo vilipohamia, mara tu walipopita maeneo ya milimani ya sehemu ya mashariki hapa, Ashuru ilipata pigo la kwanza. Ashuru ilifunuliwa kijiografia. Kwa kweli, kuna maana ambayo vyombo vya kisiasa ni mara chache kabisa kutoka kwa uwezekano wa madhara ya kijiografia.

Walifunuliwa kaskazini. Walifunuliwa, kama nilivyokuambia, kutoka magharibi. Walifunuliwa kutoka kusini.

Kwa hivyo hoja yangu ni juu ya jiografia ya Ashuru ni kwamba hakuna chochote juu ya jiografia ya Ashuru sahihi ambayo inafanya Ashuru kuwa salama. Sasa, unaweza kufikiria kuwa hiyo itafanya Ashuru kuwa dhaifu, lakini ikiwa itashughulikiwa vizuri, basi ukweli ni ukosefu wa mipaka salama inamaanisha kuwa chombo cha kisiasa cha Ashuru kitapanua mipaka yake kuwa salama. Kwa maneno mengine, ili chombo cha kisiasa cha kihistoria cha Ashuru kiwe salama, lazima kishinde pande zote nne, kusini, na kaskazini, mashariki na magharibi, ili mfiduo wa kijiografia wa Ashuru ulihitaji kushinda au kutekwa.

Moja ya mambo ambayo ninaona ni ya kushangaza zaidi juu ya kile tunachokuelekeza hivi sasa ni kwamba Ashuru haikuwahi kuwa nguvu kubwa. Haikuwa lazima iwe nguvu dhaifu. Ashuru mnamo 1200, 1250, na 1000 KK, ilikuwa chombo muhimu cha kisiasa, lakini haikuwahi kuwa nguvu kubwa.

Kufuatia Harakati ya Watu wa Bahari, Ashuru iliingia katika kipindi cha udhaifu wa haraka, na ilipoibuka, ilishangaza ulimwengu wote. Kwa hivyo, wazo letu la mwisho kwenye mkanda huu litakuwa kama hii: Kwa mtindo halisi, Harakati ya Watu wa Bahari iliwajibika kwa ombwe ambalo liliruhusu Ashuru kuinuka na kujaza ombwe.

Bila nguvu yoyote kubwa ya kuizuia, Ashuru, kwa mara ya kwanza katika historia, inaweza kuwa nguvu kubwa. Kwa hivyo, kama vile Harakati ya Watu wa Bahari iliunda ombwe kwa Israeli kuwa nguvu muhimu, pia iliunda ombwe kwa Ashuru kuwa nguvu. Kwa mara ya kwanza katika miaka elfu moja, hakukuwa na nguvu kubwa kusini. Hakukuwa na nguvu kubwa kaskazini, na Misri ilikuwa dhaifu.

Hiyo iliunda tu ombwe ambalo lililisha oksijeni kwa kile ambacho kingekuwa nguvu kubwa inayofuata, ambayo bila shaka ingekuwa watu wakatili, wakatili, na wa kutisha wa zamani zote. Aina ya mahali pabaya pa kusimama, lakini mahali pazuri kwa sababu tunakaribia kuingia katika kipindi cha Ashuru, na kuna maana ambayo hiki kilikuwa kipindi cha kutisha cha zaidi ya karne tatu. Ashuru ilikuwa mojawapo ya milki zilizoishi kwa muda mrefu zaidi kati ya milki zote za Mesopotamia.

Kwa hivyo, pamoja na hayo, tutaendelea na kusimama na kisha kuchukua hii na kuanza mkanda wetu unaofuata, tukiangalia nyenzo za kihistoria za ufalme wa Ashuru kama inavyoingiliana na maandishi ya kibiblia. Shukrani.

Huyu ni Dk. Don Fowler katika mafundisho yake juu ya Asili ya Agano la Kale. Hiki ni kikao cha 17, Ufalme katika Mashariki ya Kale ya Karibu.